

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі розглянуто питання управління прибутком підприємства, та роль прибутку у розвитку підприємства в сучасних ринкових умовах. Проведено аналіз та узагальнено підходи щодо визначення сутності управління прибутком.

Ключові слова: прибуток, управління прибутком, підприємство, управління прибутком підприємства

Abstract

The article deals with the management of enterprise profits and the role of profit in the development of the enterprise in modern market conditions is considered. The analysis and generalization of approaches to determining the essence of profit management is carried out.

Keywords: profit, profit management, enterprise, management profit enterprise

Вступ

Сьогодні, коли Україна майже перейшла до ринкової економіки особливо актуальним є питання ефективності господарської діяльності підприємств, що пов'язана з раціональним формуванням та розподілом фінансових ресурсів задля досягнення максимально високих фінансових результатів. Одним з найважливіших аспектів планування діяльності підприємства є процес управління прибутком, а саме розподіл та використання прибутку. Важливою економічною категорією, що вказує на позитивний чи негативний фінансовий результат господарської діяльності підприємства є прибуток, який характеризує ефективність виробництва, вказує на обсяг та якість виготовленої продукції, собівартість та продуктивність праці. При переході до ринкової економіки змінюються і підходи до управління підприємством, що у свою чергу відображається на ролі прибутку в діяльності підприємства. Отже, значна роль прибутку в розвитку підприємства і забезпеченні інтересів його власників та персоналу, а також держави визначають необхідність дослідження питань ефективного управління прибутком підприємства та визначення сутності управління прибутком.

Проблемам управління прибутком присвячено широке коло досліджень науковців, а саме: Г. Азгальдова, І. Бланка, І. Балабанова, Л. Бадалова, Б. Данилишина, Дж. Джурана, С. Дорогунцова, І. Каца, Г. Крамаренко, М. Коробова, Н. Менкью, М. Мельникову, Л. Омелянович, Р. Солоу, А. Садекова, Р. Сайфуліна, О. Стоянову, Н. Ушакову, Н. Чумаченка, А. Шеремета.

Метою статті є узагальнення підходів до визначення сутності управління прибутком.

Виклад основних результатів дослідження

Необхідність пошуку нових підходів до управління прибутком зумовлено розвитком ринкових відносин в українській економіці. І як наслідок, певних змін зазнає й саме визначення прибутку. Наразі існує декілька точок зору на визначення поняття «прибуток», що різняться серед вітчизняних та закордонних авторів.

Прибуток є найважливішою економічною категорією, а його отримання є однією із головних задач підприємства. Прибуток, підприємство одержує тільки в тому випадку, якщо виробляє продукцію або послуги, які задовольняють потреби покупців. Таким чином на прибуток впливає ряд чинників. Зокрема, до зовнішніх чинників належать місткість ринку, платоспроможний попит споживачів,

економічні умови господарювання, державне регулювання діяльності підприємств, робота конкурентів. До внутрішніх чинників відносять обсяг виробленої та реалізованої продукції, собівартість виробництва, ціна та асортимент реалізованої продукції, фінансовий менеджмент [12].

Таблиця 1 - Основні концепції економічної сутності прибутку

Автор	Прибуток - це
Мен Т. [1]	різниця між продажною та покупною ціною товару
Філімоненков О. С. [2]	частина вартості додаткового продукту, додатковий продукт, виражений у грошах частина чистого доходу, одна з його форм.
А. Сміт[1]	продукт праці, який привласнюється власником засобів виробництва
Буряковський В. В. [3]	грошовий вираз основної частини грошових збережень, створених підприємством будь-якої форми власності.
Ткаченко Є. Ю. [4]	перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка з кількісного аспекту є різницею між ціною продажу і витратами капіталу на її виробництво.
Єпіфанова І. Ю. [5]	Кінцевий результат діяльності, який визначається як різниця між доходами, отриманими від певного виду діяльності, та понесеними витратами
Й. Шумпетер[1]	винагорода за підприємницьку діяльність, тобто вартісний вираз того, що створює підприємець
Предборський В.А. [6]	один з узагальнюючих показників діяльності і окремого підприємця, і підприємства, і галузі, і економіки у цілому.
Е. Чемберлен[1]	додаткова частина загального прибутку, джерелом якої є реалізована в ціні монополія
П. Самуельсон [1]	дохід від факторів виробництва, винагороду за підприємницьку діяльність та впровадження нововведень
А. Бабо[1]	різниця, відхилення та залишок

З цього випливає, що прибуток показує результат його господарської діяльності, тому що успіх господарювання залежить від того, наскільки ефективно управляють прибутком. Прибуток як вартісний показник вимірюється в грошовій формі, оскільки практика узагальненого вартісного обліку основних показників господарської діяльності підприємства – вкладеного капіталу, отриманого доходу, понесених затрат тощо регулюється діючим порядком податкових актів [7].

Таким чином, виражений через різницю сукупного доходу та сукупних витрат із урахуванням оподаткування, прибуток як чистий дохід від підприємницької діяльності є винагородою за здійснення підприємницької діяльності із урахуванням її ризикованості. Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, вдосконалення його матеріальнотехнічної бази та продукції, забезпечення всіх форм інвестування [5]. Водночас це – об'єкт оподаткування, джерело сплати податків, а відтак – джерело розв'язання соціально-економічних цілей держави. Згідно з дослідженнями багатьох економістів, управління прибутком визначається як процес прийняття відповідних управлінських рішень, які не приймають до уваги, що до процесу управління прибутком необхідно підходити як до системи. Управління прибутком з точки зору системного підходу – складна багаторівнева система. Вона включає такі підсистеми: планування прибутку, аналіз прибутку, прогнозування прибутку, контролю за фактичними даними. Кожна з цих підсистем має свої конкретні цілі і завдання. Також, кожна з цих підсистем знаходиться під впливом інших. Наприклад, обсяги прибутку, сформованого на першому етапі, визначають напрями його розподілу. Від величини прибутку залежить кількість завдань економічного, соціального та технічного плану, які може вирішити підприємство, розподіливши кошти за певними напрямками використання. Також, ефективність використання впливає на майбутні можливості по збільшенню прибутку на етапі його формування.

Системний підхід до управління прибутком передбачає вивчення способів організації підсистем в єдине ціле і вплив процесів функціонування системи в цілому на окремі її ланки. Головною метою управління прибутком є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періоді. Ця головна мета повинна забезпечувати поєднання інтересів власників з інтересами держави і персоналу підприємства. Стратегічна орієнтація системи управління прибутком визначається в розрізі перспективних орієнтирів діяльності підприємства на основі аналізу, оцінки і прогнозування стану ринкового середовища, визначення рівня одержуваного прибутку і можливостей управління ним з метою його оптимізації. Розробка альтернативних варіантів вирішення тактичних і стратегічних завдань, а також можливість моделювання альтернативних варіантів в концепції інтегрованості управління прибутком із загальною системою управління підприємством є одним з основних елементів управління прибутком. Система управління прибутком формується в рамках підприємства, визначаючи ті чи інші управлінські рішення. Ряд аспектів щодо формування, розподілу та використання прибутку може регламентуватися вимогами статуту, системою внутрішніх нормативів і вимог, тобто цільової політикою управління прибутком [8, с. 27].

Прибуток виконує ряд функцій: стимулюючу, фіскальну та функцію оцінки. Функція проявляється в наступному: прибуток є індикатором ефективності господарської діяльності суб'єкта господарювання. Прибуток відображає кінцевий результат діяльності підприємства. Стимулююча функція прибутку виявляється у фінансуванні діяльності та грошовому заохоченні працівників підприємства. Кожен управлінець повинен розуміти, що лише у тому випадку, якщо частина прибутку вкладена в розвиток компанії, може відбуватися зростання доходів підприємства. Фіскальна функція означає, що прибуток є основним джерелом створення бюджету держави і позабюджетні фонди.

Політика управління формуванням прибутку включає в себе такі елементи як розробка політики управління прибутком в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Вона повинна бути спрямована на максимізацію розміру позитивного фінансового результату через виконання комплексу завдань, щодо забезпечення зростання обсягів діяльності, ефективного управління доходами й витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, підвищення продуктивності праці [9, с.316].

Основними елементами у структурі механізму управління прибутком є:

- державне правове і нормативне регулювання питань формування та розподілу прибутку підприємства;
- ринковий механізм регулювання формування і використання прибутку підприємства;
- внутрішній механізм регулювання окремих аспектів формування, розподілу і використання прибутку підприємства;
- система конкретних методів і прийомів здійснення управління прибутком. [5, с. 119]

Далі розглянемо методи управління прибутком на підприємстві. Існує кілька методів:

- економічні методи (спонукання);
- організаційно-розпорядчі методи (примусу);
- соціально-психологічні методи (переконання).

Економічні методи управління прибутком підприємства це система заходів, за допомогою економічних важелів і стимулів спрямовує діяльність компанії в потрібне для суспільства напрямом, тим самим, надаючи непрямий вплив на виробництво. Дана система методів управління прибутком використовує всі господарські важелі: економічне стимулювання, податки, цінову політику і т. п. Ці важелі повинні повністю охоплювати об'єкт управління, тобто використовуватися комплексно і системно. Організаційно-розпорядчі методи управління прибутком підприємства базуються на відповідальності людей. У даних методах передбачається використовувати владу керівників і відповідальність підлеглих. Соціально-психологічні методи управління прибутком на підприємстві базуються на фундаменті моральних цінностей суспільства та особистості. Об'єктами управління за

допомогою цих методів виступають: особистісні характеристики працівників; порядок організації праці; наявність і використання інформаційного забезпечення; порядок підбору, підготовки і перепідготовки штатних одиниць; згуртованість колективу; система спонукання працівників до ефективності виконання праці [10, с. 20]. Методи управління прибутком підприємства можна вибирати, цей вибір залежить від: мети бізнесу, форми власності та господарювання; масштабів підприємства, його забезпеченості матеріальними і трудовими ресурсами; рівня підготовки кадрів; кон'юнктури ринку; політики держави.

Висновки

Отже, управління прибутком являє собою цілеспрямований, систематичний процес підготовки, оцінки, відбору та реалізації альтернативних управлінських рішень з усіх питань його формування, розподілу та використання на конкретному торговельному підприємстві. Існування прибутку і є результатом підприємницької діяльності підприємства, його мистецтва оптимально розподілити використовувані фактори виробництва і знайти їм правильне застосування. На ефективне управління прибутком на підприємстві впливає безліч факторів, які залежать як від самого підприємства в цілому, так і від його зовнішнього середовища.

На тлі економічної нестабільності ситуація суб'єктів економічних відносин загострюється їх невідповідністю до кризи. Величина одержуваного підприємством прибутку залежить як від внутрішніх чинників – ефективності використання наявних ресурсів, так і від зовнішніх, основним з яких є стан економіки країни в цілому. Це у свою чергу доводить, що ефективний процес управління прибутком – є одним із найголовніших чинників ефективності господарської діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Висока О. Є. Економічна сутність прибутку та концепції його формування [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kntu.kr.ua>
2. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посібник / О.С. Філімоненков. – К. : Кондор, 2007. – 400 с.
3. Лобан Л. А. Економіка підприємства [Текст]: навчальний посібник / Л. А. Лобан. – М. : Сучасна школа, 2011. – 432 с
4. Ткаченко Є. Ю. Сучасні підходи до управління прибутком промислового підприємства [Текст] / Є. Ю.Ткаченко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2015. – № 47. – С. 270-276.
5. Єпіфанова І. Ю. Прибуток підприємств в управлінні інноваційною діяльністю / І. Ю. Єпіфанова // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечнікова. – 2017. – Т. 22, Вип. 5(58). – С. 117-121.
6. Предборський В.А. Економічна теорія: підручник / В.А. Предборський, Б.Б. Гарін, В. Д. Кухаренко ; за ред. В.А. Предборського. – К. : Кондор, 2007. – 492 с.
7. Голов Р. С. Економіка і управління на підприємстві: підручник / Р. С. Голов, А. П. Агарков, Е. А. Єрохіна. – М.: Дашков і К. – 2013. – 200 с.
8. Буряковський В. В. Фінанси підприємств : [навч. посібник] / Буряковський В.В., Кармазин В.Я., Каламбет С.В. / За ред. В.В. Буряковського. – Дніпропетровськ : Пороги, 2006. – 246 с.
9. Тульчинська С. О. Визначення доцільності фінансового оздоровлення підприємства на підставі оцінки фінансового потенціалу / С. О. Тульчинська, М. В. Нікітіна // Ефективна економіка № 4. – 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
10. Джеджула В. В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

Очеретна Вікторія Юрївна – студентка групи МОф-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: ocheretnaya199859@gmail.com

Науковий керівник: **Єпіфанова Ірина Юрївна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Victoria Yu. Ocheretna – student, faculty of management and information security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: ocheretnaya199859@gmail.com

Scientific supervisor: **Iryna Yu. Yepifanova** – candidate of economic sciences, associate professor, assistant professor of finance and innovation management department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.